

David Bentley Hart. *That All Shall Be Saved: Heaven, Hell, and Universal Salvation*. New Haven, CT: Yale University Press. 2019. 222 s.

David Bentley Hart är en välmeriterad amerikansk filosof och ortodox teolog. Han konverterade från den anglikanska kyrkan till östlig ortodoxi. Hans arbete omfattar ett brett spektrum av ämnen och genrer. Han är en produktiv essäist och har skrivit om så olika ämnen som konst, litteratur, religion, filosofi, film, baseboll och politik. Han är också författare av skönlitteratur. Som religionsvetare handlar hans arbete mycket om klassisk, medeltida och kontinental filosofi, filosofisk och systematisk teologi, patristiska texter och syd- och östasiatisk kultur, religion, litteratur, filosofi och metafysik.

Han publicerade en egen översättning av Nya testamentet 2017, vilket är av intresse i sammanhanget, eftersom han där lägger grunden för sin huvudtes i *That All Shall Be Saved*, nämligen att tron på eviga straff bygger på missförstånd och felöversättningar av Bibelns texter.

Han anser att orden ”evig” och ”evighet” felöversatts och missförstått, något som han försökt rätta till med sin egen översättning av Nya testamentet och skriver i sin korta inledning till *That All Shall Be Saved* att:

My chief ambition in what follows, therefore, is to try to think through certain questions about “the last things” in a way that might naturally bring me nearer to the obscure origins of the Christian conception of reality, when the earliest texts of Christian scripture were still being written, edited, sorted through, and designated as either canonical or spurious. My hope is that I can assume a vantage somehow “innocent” of any number of presuppositions belonging to the inheritance of later developments in Christian culture. In a sense, in fact, I regard this book as a companion to, or additional piece in the critical apparatus of, my

recent *The New Testament: A Translation* (s. 2–3).

I ett avslutande kapitel till sin bibelöversättning kommenterar han vissa centrala ord. Det första ordet är *aiōnios*, som på engelska vanligtvis översätts med ”eternal” eller ”everlasting”. Adjektivet bygger på substantivet *aiōn*, vilket ”can sometimes mean a period of endless duration, but which more properly, throughout the whole of ancient and late antique Greek literature, means ‘an age’, or ‘a long period of time’ of indeterminate duration, or even just ‘a substantial interval’” (*The New Testament*, s. 538).

Men talade inte Jesus om *eviga* straff? Inte om du frågar Hart. Huruvida detta stämmer eller inte visar sig vara irrelevant, eftersom Hart anser att Jesus talade arameiska och kunde läsa hebreiska och tillägger: ”if he could speak any *koinē* Greek, he certainly did not do so when teaching his disciples or preaching to the multitudes in Galilee and Judaea” (*The New Testament*, s. 541). Den slutsats Hart drar av detta är:

There can be no doubt that the words *aiōn* and *aiōnios* correspond to various forms and uses of the Hebrew *olam* or the Aramaic *alma*, both of which most literally mean something at an immense distance, on the far horizon, hidden from view, and which are usually used to mean ”age”, or ”period of long duration”, or a time hidden in the depths of the far past or far future (*The New Testament*, s. 541).

That All Shall Be Saved består utöver den korta introduktionen av tre delar: ”The Question of an Eternal Hell”, ”Apokatastasis: Four Meditations” och ”What May Be Believed”.

Harts huvudargument mot infernaliserna är att tron på eviga straff är oförenlig med tron på Guds godhet, vilket är ett nog så övertygande argument. Vad han försöker visa med sin bok är att:

if Christianity taken as a whole is indeed an entirely coherent and credible system of belief, the universalist understanding of its message is the only one possible. And, quite imprudently, I say that without the least hesitation or qualification (s. 3).

Detta är den enda möjliga tolkningen, om man som Hart menar att universalismen har bibliskt stöd medan infernalismen saknar sådant.

Oavsett om Harts utläggningar är riktiga eller ej, så återstår ett problem som flera recenserter påpekat: om eviga straff inte betyder eviga i normal bemärkelse utan refererar till en begränsad tid, så måste det väl också gälla för evigt liv. Detta är en slutsats som Hart undviker att diskutera.

Harts översättningar och bok är intressant och hans universalism tilltalande för dem som anser att talet om eviga straff är svårt att förena med tron på en kärleksfull Skapare, men hans utläggningar har inte helt övertygat mig om att Människosonen inte gav uttryck för föreställningen om eviga straff.

Stefan Andersson
FD, Dalby

DOI: 10.51619/stk.v99i2.25197

Mårten Björk. *The Politics of Immortality in Rosenzweig, Barth and Goldberg: Theology and Resistance between 1914–1945*. London: Bloomsbury. 2022. 269 s.

I en artikel nyligen i *Svensk Teologisk Kvartalskrift* (98:3) lyfte Mårten Björk på nytt frågan om teologins förhållande till religionsvetenskapen. Han knyter inledningsvis an till en debatt härom året i tidskriften *Respons* (6/2020), mellan Klas Grinell och Simon Sorgenfrei och Göran Larsson, om vad metodologisk agnosticism kan innebära vid studiet av religiösa föreställningar. Medan Sorgenfrei och Larsson försvarar en traditionell sociologisk-positivistisk hållning, som inte tar ställning i teologiska sanningsanspråk

utan behandlar varje religiös föreställning som ett socialt faktum, menar Grinell att den socialkonstruktivistiska teoribildningen visar att gränsen alltid redan är korsad, och att även religionsvetenskapen förvaltar normativa ideal.

I sitt långa bidrag till denna diskussion vill Björk upprätta en brygga genom att försvara (den systematiska) teologin som ett konfessionslöst studium av det konfessionella, men som genom sitt rekonstruerande av dess trosinnehåll samtidigt kan tjäna som grund för en positiv konfessionell teologi i liberalteologisk anda. Mot dem som likt Joel Halldorf argumenterar för att den akademiska teologin alltmör saknar relevans för en kyrklig trosbaserad praktik vill Björk försvara den ”tvårumslära” som separerar kyrka och universitet, utifrån en distinktion mellan juridisk och kritisk auktoritet. Kyrkan blir då platsen för en tillämplande utläggning av texten, medan universitetet förvaltar en kritisk textpraktik. Den akademiska teologin är till sist ”studiet av det teologiska arkivet och dess influenser”, vilket han ser som en outhärlig gren av en universell akademisk kultur och exemplifierar med aktuella bidrag av Ola Sigurdson och Jayne Svenungsson.

Det är inte uppenbart hur Björks syn på teologin i slutändan skiljer sig från vad religionsvetenskapen också menar sig göra. Även den menar sig ju utifrån sin metodologiska agnosticism studera religiösa trosföreställningar och deras samhälleliga verkan i en kritisk-vetenskaplig anda. Han snuddar dock vid problemets kärna när han via Paul Verdeyen återkallar hur den västerländska moderniteten strikt kom att skilja mellan vetenskap och andra andliga praktiker. Medan teologin bevarar denna förbindelse, inte minst i praktiskt hänseende genom prästutbildningen, har den kategoriskt avyttrats inom en religionsvetenskap som betraktar icke-konfessionalitet som sitt definierande drag. Detta programmatiska vetenskapliga etos är på samma gång dess styrka och dess svaghet, då det stundtals manifesterar sig i en förbluffande tondövhet inför just de